

İLK
HEYECANLAR
3

Bismillahirrahmanirrahim.

Elhamdülillahi Rabb'il âlemin. Vessalatu vesselamu alâ Resûlina Muhammedin ve alâ âlihi ve sahbihi ecmaîn.

Hadis-i şeriflerle üzerimizdeki uyuşukluğu ve heyecansızlığı silkeleyip atmak, yeniden bir diriliş yapmak için inşallah yoldayız. Bu hadis-i şeriflerin bize geliş sürecini elimizde Buharîlerin, Müslimlerin, Ahmed bin Hanbellerin Müsnedlerinin bulunuş sürecini bilmemiz, daha iyi Müslüman olmamız; hadislerle dirilmeyi, hadisleri imanımızın malzemesi olarak kullanmayı bizim için kolaylaştıracağından dolayı hadis-i şeriflerin bize intikal sürecini, elimizde nasıl bir hadis külliyatı oluştuğunu farklı açılardan ele almaya çalışıyoruz. Bu alanda ilk heyecanların nasıl ortaya çıktığını, ilk çalışmaların nasıl yapıldığını farklı notlarla tespit etmeye çalışıyoruz.

Defalarca tekit ettik, tekrar tekit ediyoruz: Hadis-i şerifler ve elbette Kur'an-ı Kerim, "Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefatıyla beraber işte basılı olarak Müslümanlara beşer nüsha hediye edilmiş, onlar da çocuklarına öğretmişler" gibi bir masalla bize ulaşmadı. Tam anlamıyla -ama böyle altını mı çizeceğiz kenarına mı koyacağız bunu not olarak- on binlerce mü'min, bu iş için hayat feda ettiler. Bin, beş bin değil. Yer yer örnekler göreceğiz inşallah; beş bin kişilik, on bin kişilik ders halkaları yaptılar. Binlerce kilometre yol yürüdüler.

Bugün örnek olarak kıyaslama yapmak için zikrediyorum: Kudüs, Müslümanların el emeği, göz nuru olarak İslamlaştı. Maalesef bir facia olarak da elimizde değil. Elhamdülillah ki ara sıra hiç olmasın namaz kılınabiliyor. İstanbul hakeza mü'minlerin emeğiyle, gayretiyle Peygamber aleyhisselamin müjdesine nail olmak için fethedildi. Çok ciddi bir araştırma yapmadan dense ki İstanbul, bize kaç mâl olmuştur? Kudüs, Müslümanlar olarak bize tarih boyunca kaç mâl olmuştur? Yani insan üzerinden bir fiyatlandırma yaptığımızı kabul edelim. Herhâlde birimiz çıkıp da işte: 'beş yüz insan feda olmuştur bu iş için' diyemeyiz. Kudüs'ün, İstanbul'un veya bir başka şehrin mesela; bir Endülüs'ün bize kaç mâl olduğunu -insan potansiyeli açısından- hesap etmemiz bile çok zor. "Şu kadar insan bu işe harcadık" da diyemeyiz.

İşte bu değerlendirmeyi hadis-i şerifler için, Kur'an-ı Kerim için bugün biz Müslüman olarak elimizde bir Kur'an-ı Kerim görüyoruz. Elimizde bir Buhari görüyoruz. Bir Müslim, bir Ebu Davud görüyoruz. Hazır basılmış okuyoruz, ondan notlar tutup geliyoruz. Bugün bir Ebu Davud'un mesela; bir Ahmed bin Hanbel'in Müsned'inin bize kadar ulaşmasıyla Kudüs'ün Mescid-i Aksa'nın, İstanbul'un Müslüman bir şehir olarak bize ulaşmasını masraf ve maliyet bakımından hesapladığımızda çok rahat söylüyorum: Buharî'nin, Ahmed bin Hanbel'in Müsned'inin, bir İbni Mace'nin bize ulaşması İstanbul'dan daha pahalıya mâl olmuştur.

İstanbul'un fethi esnasında kaç kişinin şehit olduğu, kaç kişinin o mübarek gazve sebebiyle gazilik makamına kavuştuğunu adımız soyadımız gibi biliyoruz. Yani diyelim on bin

kişi-elli bin kişi İstanbul için feda edilmiştir. Kudüs'e fetih ordusu olarak giden ilk Ömer bin Hattab radiyallahu anhin zamanındaki ordu bellidir. Selahaddin'in ordusu, Nureddin Zengi'nin ordusu bellidir. Kaç kişi şehit oldu, kaç kişi feda oldu, bu bellidir. Allah hepsine rahmet eylesin. Ama dikkatimizden kaçan bir rakam daha var. Bugün bizim: "Fılan hadis-i şerif, Tirmîzi'dedir. Tirmîzi'nin rivayetinde şöyledir, biz bunu buradan öğreniyoruz" diye namaz kılarken, oruç tutarken milyarlık bir Müslüman Ümmet'iyiz biz. Bir secdeyi, bir tespihi ya Kur'an'dan bir ayetle yapıyoruz ya da Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Tirmîzi'deki, Nesaî'deki, İbni Mace'deki bir hadisinden yapıyoruz. İstanbul'a o gün on bin- yirmi bin kişi şehit adayı olarak geldiler. Kimi Rabb'ine şehit olarak kavuştu kimi gazi olarak kavuştu.

Arkadaşlar,

İstanbul bitti, İstanbul şimdi İslam şehri veya Kudüs yarın inşallah tekrar İslam şehri. Ama bir hadisin maliyeti o günden bugüne kadar korunması, gerek Tirmîzi'nin kasaba kasaba dolaşıp o hadisleri toplamaya çalışması, Tirmîzi'nin hocalarının çalışması sonra Tirmîzi'nin, Ebu Davud'un -yani herhangi biri isim bilindiği için o isimleri sık sık tekrar ediyorum- bunların bize kadar ulaşması bir bilgisayar cdsi ile olmadı. Bizzat insan emeğiyle, bugün bizim bir klavyeyle tak diye yaptığımız şey, bir belleği bilgisayara takarak yaptığımız şey, Buhara'dan Yemen'e giderek yapılıyordu. Uçakla da değil, arabayla da değil, çoğunlukla hızlı bir at üzerinde de değil çünkü at pahalı. Çöl şartlarına at dayanmıyor. Bir deve takır takır gidecek, üzerinde o talebenin kitapları, hokkası diviti devenin arkasında, üç günlük-beş günlük yiyeceği devenin bir kenarında -yani depolarında işte nereye koyuyorsa artık-. Nihayetinde konvoyla da gitmiyor. Bir deveciği var. Onu da Allah bilir Buhara'dan, Semarkand'dan bir yerden kiralamıştır.

Arkadaşlar,

Bütün bu emekleri topladığımız zaman karşımızda Kudüs'ün fethinden, İstanbul'un fethinden daha aşağı kalmayan, insan maliyeti olarak ondan daha pahalı olan bir yatırımdan söz ediyoruz. Bugün ta ashabı kiramdan -Allah onlardan razı olsun- itibaren bugüne kadar hadis-i şeriflerin kollanması, korunması kıyamete kadar mü'minler Peygamber aleyhisselamın mirasından bir şey kaybetmeden kıyamete Muhammed aleyhisselamın sünnetiyle hadisleriyle ulaşması için verilen emek ki esasen Kudüs'ün fethedilmesi de bu hadislerle hizmet içindir. İstanbul fethedildi de İstanbul'da hadis medreseleri kuruldu. Endülüs fethedildi, Endülüs'te hadis medreseleri kuruldu. Amr bin As Mısır'ı fethetti. Mısır'a bu sefer hadis uleması geldi.

Her hâlükarda şehirler fani, şehirler sembolik değer taşıyor. Asıl orijinal değer hadis-i şeriflerdir, Kur'an'ı Azimuşşan'dır. Bu sebeple Ümmeti Muhammed, ashabı kiramdan itibaren bu Peygamber mirasının nesilden nesle zayıatsız taşınabilmesi için büyük bir emek vermiştir. Ashabı kiram başta olmak üzere ki onların bu konudaki ellerinin üstünlüğü ebediyen

kıyamete kadar aşamaz. Ne Buharî ne Müslim ne Tirmîzi, Nesaî, Ahmed bin Hanbel hiçbirini aşamaz. Çünkü kaynak Buharî'dir. Bunu daha önce konuşmuştuk ama kaynağın özü de yani bizim şişelenmiş olarak içtiğimiz su kaynağı Buharî'dir ama kaynağı, membaı neresidir, nereden akıyor bu dere? Onlara da Peygamber aleyhisselama gelen vahiy ile bu iş oluyor.

Bu sebeple kardeşler, bizim bir nimeti takdir, iyiliği itiraf mecburiyetimiz var. Nimet olarak bu hadis külliyyatı Kur'an'ı Azimuşşan elimizde bir nimettir. Bu nimetin takdirinde ashâbı kiramdan itibaren bugüne kadar bir Zahid'ül Kevseri de buna dâhildir. Bu dönemde ilk defa Laik Türkiye Cumhuriyeti'nde Sahih-i Buharî'yi özetleyip bugüne kadar bize her şeyin, harf inkılâbı dâhil her şeyin dinsiz hâle getirilmeye çalışıldığı bir dönemde Babanzade Ahmet Naim Efendi, Kamil Mihras -Allah onlara da rahmet etsin- laik bir ülkede bir şeyler yapmaya çalışmışlar. Tutmuşlar Riyazu's Salihin'i özetlemişler. Buharî'nin hiç olmasın özetini tercüme edelim diye laikliğin şiddetli bir kaos fırtınası olarak estiği bir ülkede harf inkılabı yapılmış, insanlar din namına bir şey okuyamıyorlar, gayretler etmişler. Ta en başta ashâbı kiram -Allah onlardan razı olsun- en başta onlar, burada Kamil Mihraslar...

Kimlikleri, şahsiyetleri, o dönemde filancaı sevdiiler sevmediler bunların hepsini bir kenara koyarak sadece benim önümdeki ekmek pişmiş, bu ekmeğin fırıncısından, kamyoncusundan, buğdayını ekenine sulamasını yapana kadar herkese minnetimi ekmek sebebiyle hissettiğim gibi, minnetle şükranla baktığım gibi hadis-i şerifleri bugüne kadar bize taşıyan her kimse onlara rahmet temennileri ediyorum.

İbni Abbas'tan başlıyorum, İbni Mes'ud'dan başlıyorum o ilk emeğin, ilk göz ağrılarının isimleri olarak bugün hadisler daha iyi taransın diye bir hadis programı yapıp bilgisayara yükleyip bunu velev para ile de olsa satan herkes de en baştaki İbni Mes'ud gibi, Enes bin Malik gibi bugün bir hadis programı yapıp mesela; filan konudaki hadis-i şerifteki konuları derleyip toparlayıp bugüne ulaştıran veyahut da bugün kullanımını kolaylaştıran bir bilgisayar programcısı da dinime hizmet ediyor, Kur'an'ımı bana ulaştırıyor, hadis-i şerifleri bana ulaştırıyor. Gün geçmiyor bakıyorsun birisi bir program yapmış, cep telefonundan filanca hadis-i şerifi bulmamı sağlıyor. Ben onu günümüzde İbni Mes'ud'un yaptığı hizmetin uzantısını yapan bir hizmet ehli olarak görüyorum. Allah'ın böyle gördüğünü düşünüyorum. Çünkü nasıl ben bugün İbni Mes'ud'un, Enes bin Malik'in, Âişe radiyallahu anhum cemian onların hizmetlerinin ürünüyle kendimi nimet içinde hissediyorum.

Aynı şey beş yüz sene sonraki nesil içinde inşallah geçerli olacak. Onlar da bugünkü güçlü dijital teknolojiyi hadis-i şerifle buluşturan insanları böyle rahmetle anacaklar. Eğer dünyanın beş yüz sene daha bir ömrü varsa bugünkü dijital teknoloji komik bir şey hâline geleceği belli. Belki de insanlar diyecekler ki: "bilgisayar gibi geri bir şeyle uğraşıyormuş insanlar, ne kötü günler geçirmiş bu dünya". Biz nasıl Buharî'nin divitini, hokkasını devesinin arkasında taşıdığı şeyler, çimento torbası gibi ağır sandık gibi şeylerde kitaplarını taşıyorlardı. Bunu bir çağ dışılık, ne zor şartlar diye yorumluyoruz. Yani eğer teknoloji böyle hızlı devam

ederse, insanlık kendi kendini öldürüp bitirmese teknolojiyle bugünkü bizim harika dediğimiz cep telefonları herhâlde insanoğlunun tenezzül edip bakmadığı, müzelerde gördüğü cihazlar hâline gelecek. Yani bugünkü teknoloji: “İki binli yıllarda bedevi herifler cep telefonu diye bir şeyle uğraşıyorlarmış. Tuşa basıyorlarmış, ne kaba ya tuşa basılır mı?” diye yorumlanacak.

Belki de kim bilir insanın aklından geçen numarayı hemen arayan belki de insanı ışınlayan bir şeyler o zamana geliştirecek. O zamanki nesil de bugünkü bilgisayar programı yapıp mesela Riyazu’s Salihin’i bilgisayara yükleyip okumayı sağlayanı da böyle anacaklar. Yani belki de “o günkü teknolojide unutmamışlar hadis-i şerifleri, ayetleri, fıkıh kitaplarını o günkü iptidai teknolojiye taşımışlar” diye bugünü anacaklar. Yani bunları tebessümle ya da hayretle karşılamamıza gerek yok arkadaşlar. Telgraf çıktığı zaman, ilk telgraf tık tık tık bir şeyler vuruyor karşıdan bir sesler çıkıyor. O zamanın insanları öncekileri çağ dışı görüyorlardı. Ama şimdi telgraf denen şeyi kullanan on beş yaşında bir insan yoktur. “Git bir telgraf çek postaneden” dendiğinde üniversite talebesi bile bunun nasıl bir şey olduğunu merak ediyordur. “Ne ya postaneye niye gidiyorsun ki telefon da var yanında?” Artık PTT’deki t harfinde kaldı telgraf ama çok değil elli sene önce muhteşem bir cihazdı, muhteşemdi.

Devlet adamları birbirlerine telgrafla mesaj gönderiyorlardı. Yani bir iki yüz sene sonra beş yüz sene sonra teknolojinin -varsa dünyanın ömrü, insanlık kendi kendisini yiyip bitirmese, ozon tabakası delinmezse, suyumuz kurumazsa yani insanlık böyle devam etme şansına sahipse, kaderde varsa “devam edecek” diye- bugün Allah’ın izniyle ve lütfüyle bu dersimiz de o günkü nesil tarafından rahmetlerle yâd edilecektir. Çünkü bizim hadis-i şerifi teet geçmemiz, onun teet geçmesi; filanca zat kitabını yazmış “satılırsa satılır, satılmazsa satılmaz” düşünmüş. “Gençlere bunu ulaştırdım mı ulaştırmadım mı” diye önemsememiş. Filanca zat: “ben kendim okudum Buharî’yi” demiş. Filanca icazet alıp kenara çekilmiş. Ama insanlar bir Buhari bir Müslim bir Tirmîzi bir Ahmed bin Hanbel bir hadis komuoyusu oluşturmamışlarsa eğer bu yüz sene sonrası için bir sorundur. Eğer birileri de inşallah biz de onlardan bir hadis-i şerif kamuoyu oluşturmak için gayret etmişlerse bu ne demektir? “Beni unutmama, hadisi unutmama” diye ses bırakmaktır. Kıyamete kadar da bu ses Allah’ın izniyle devam edecektir.

Sırf bu açıdan şahsiyetini beğendim-beğenmedim hiç önemli değil Tecrid-i Sahih’i tercüme edip Türkçe yeni Latin harflerle halka hazırlayanları rahmetle yâd ediyorum. Riyazu’s Salihin’i laik bir devletin matbaasında bastırıp vatandaşlara ulaştıran ki yıllarca tek hadis kaynağı olarak Riyazu’s Salihin’in o üç ciltlik baskısı kaldı. Ne baskısı güzel ne bir şeyi güzel şimdi ama o zaman bir Buharî ayarında, altın düzeyinde değerli bir eserdi. Çünkü başka yoktu. Devlet baskısı olduğu için imamlar kürsülerine koyup çok rahat bir şekilde ondan hadis okudular. Bu Allah’ın bir lütfuydu. Allah’ın seçtiği bir kuluna yaptırdığı bir hizmetti. “Sakallı mıydı sakalsız mıydı bunu yazan, işte bunu yazdığında abdestli miydi İmam Malik gibi hadis yazacağı diye her seferinde gusül abdesti almış mıydı” alimallah bunları sormaya hakkımız

yok, bunu sormak da çok nankörlüktür. Çünkü ölüm kalım esnasında “gömleğin ütülü müydü” diye sorulur mu bir insana? Ölümcül bir vakıa geçirmiş. Tıpkı onun gibi ilk İbni Mes’ud zamanından itibaren Ümmeti Muhammed hep zor şartlarda, hep böyle bir sıkıntı ortamında aleyhissalatu vesselam Efendimiz’in hadislerine hizmet ettiler, Allah’ın Kitabı Kur’an’ı Kerim’e hizmet ettiler. Tamamını rahmetle anıyoruz. Önümüzdeki bu nimetin sebepleri olarak onları minnetle anıyoruz. Allah hepsine rahmet eylesin. Hepsinden razı olsun.

Bu dönemde özellikle ilk neslin özellikle sahabi neslinin olağanüstü gayretlerini takdir etmek zorundayız. Bundan örnekler vermek istiyorum kardeşler. Daha sonraki nesilde de büyük bir heyecan var. İnşallah ‘hadisin bugüne kadar gelişi tarihi’ diye bir ders yapacağız. Bilhassa Ömer bin Abdülaziz’le beraber başlayan hadisi eserleştirme, kitaplaştırma çalışmalarından örnekler vereceğiz inşallah. Hepsinde gelmek istediğimiz nokta şu arkadaşlar: En başta bir cümle söyledim; ashabi kiram “şöyle bir dosya bulup Peygamber’imizin hatırası sen de bunu çocuğuna ver, o da çocuğuna veriyor, o da torununa veriyor”. Böyle olmadı bu işler. Hazır bir dosya bulan bir sahabi yoktur. Hazır dosya biz bulduk. Hatta Buharî bile hazır dosya bulmadı. Burada inşallah Buharî’nin seyahatlerini harita üzerinden göstereceğim. İmam Müslim’in seyahatlerini göstereceğiz. Yani bu insanlar evinden okula, okuldan da kütüphaneye, kütüphaneden de tekrar evine sonra da tezini bitirip danışmanına da imzalatıp matbaaya gönderip yazmış insanlar değil arkadaşlar.

Tekrar baştaki cümlelere dönüyorum: Bir Buharî’nin rahmetullahi aleyh bugüne maliyeti on binlerce kilometre yol demektir. Hiçbir şey yoksa sadece kat ettikleri yol müthiş bir proje arkadaşlar. Bugüne maliyeti çok yüksek. Elbette Allah’tan başkası o hesapları bilecek durumda değil. Bizim gibi her gezisini tweetleyip arkadaşlarına “filan yerde şu anda ders yapıyoruz, filan yerde geziye gittik, filanca yaptık” durumları hiçbir zaman olmadı. Allah gördü, melekler gördü, bize kitapları kaldı. Gayretlerini Allah gördü, kaydetti. Bizim gayretimiz, onların gayretinin binde biri bile olmadığı hâlde ne binde biri canım rakamı bile zikretmeye gerek yok. Hazırcıyız çünkü kazır kek yiyoruz, bunu nasıl gayret diye isimlendireceğiz? Taşları yontup kendilerine malzeme ürettiler. Biz, hazır kek yiyoruz, aramızda bir benzerlik yok ama buna rağmen bizim çalışmalarımız burada ders yapılıyor burada dersin yapılmasından otuz saniye geçmeden dünyanın diğer ucundan insanlar “filan yerde ders yapılıyor” diye biliyorlar. Bu dersler yayınlanıyor. Biz, böyle büyük bir nimetin içerisinde yüzüyoruz ama reklamımızı da ciddi bir şekilde yapıyoruz. Alimallah kazara iki satırlık bir makale yazsak, on beş sayfalık bir kitap yazsak onu reklam etmeden yerimizde duramıyoruz. Bunlar reklam işini de Allah’a bıraktılar. Denetleme işini de Allah’a bıraktılar. Muhteşem bir gayretle bugüne getirdiler. Allah onlardan tekrar tekrar razı olsun.

Arkadaşlar,

Burada çok cazip bir örnek zikretmek istiyorum: Ashabı kiramdan İbni Abbas radiyallahu anhumanın bir hatırasını naklediyorum. Ondan da İkrime naklediyor. İkrime, İbni Abbas'ın talebelerindendir. Dolayısıyla İkrime, İbni Abbas'ın talebelerindendir dedikten sonra çok doğal ne anlaşılıyor? Bir tabiidir bu. Yani ashabı kiramın önünde diz çökmüş, bir, iki, üç şu kadar sahabi görmüş demek. Büyük ihtimalle on tane, yirmi tane sahabi görmüştür. Bir sahabi bile görse ona tabiin denir. Yani sahabinin peşinden gelen demek.

İkrime, çok orijinal bir isimdir. Biz, İkrime konuştuğumuzda -çok İkrime var ama- iki İkrime biliriz. Birisi; Ebu Cehil'in oğlu İkrime'dir. İslam ile şereflendi, Mekke'nin fethinden sonra ve büyük bir şehit olarak Rabb'ine kavuştu. Bir bu İkrime var. Yani çok uzun bir İslam'ı yok. Dört, beş sene kadar Müslüman olarak yaşadı ondan sonra da büyük bir şehadetle Rabb'ine kavuştu. Ne mutlu... O İkrime'miz var. Bu sadece tarih olarak geçer. Bir İkrime de İbni Abbas'ın radiyallahu anhumanın talebesi olan İkrime'dir. İbni Abbas'ın talebesi olduğu için de tabiin neslindedir. Tabiinden olmak ikinci mübarek nesilden olmak demek. Bu İkrime'nin artı bir özelliği daha var: İkrime; İbni Abbas'ın ilmini tefsir kitaplarına ve hadis kitaplarına taşıyan ravilerindendir. İbni Abbas'ı gören çok kimse var. "İbni Abbas'tan duydum" diyen çok insan var. Çok tabiin var. Ama İkrime ve Mücahit isimli şahıslar talebeleri deyim yerindeyse kova kova taşımışlar. Başkası da bir kaşık, bir bardak su taşımış İbni Abbas'tan. İkrime çok değerli, Mücahit çok değerli. Bunlar İbni Abbas'ın talebelerindenler. Yani şefaathine nail oluruz diye inşallah özellikle bu isimleri bu şekilde kalın puntolarla zikretmeye çalışıyorum.

Arkadaşlar,

İbni Abbas'tan da söz etmem lazım ki bu vakıyı yani şu anda anlatacağımız şeyi daha iyi anlayalım. İbni Abbas; Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'in amcası Abbas'ın oğludur. İsminden zaten İbni Abbas'tan anlaşılıyor Abbas'ın oğlu demek. Adı Abdullah'tır, Abdullah İbni Abbas. İbni Abbas, Fadl isimli bir kardeşi daha var. O da hadis-i şeriflerde sık sık geçer. Fadl, İbn Abbas'tan büyüktür. Her hâlükarda İbni Abbas, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz vefat ettiğinde on yaşlarındaydı. Yaşı küçük sahabilerdendi. Hem yaşı itibarıyla her yerde Peygamber sallallahu aleyhi ve sellemle bulunamamıştı hem de nihayetinde o, on yaşındayken İslam yirmi üçüncü yılındaydı. Bu, onu net bilemiyorum belki on değil de dokuzdur, on değil de on birdir ama on beş yaşında değildi. Yedi yaşında da değildi. Onlu rakamlardan bir tanesine yeni gelmişti radiyallahu anhumana. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemle amcasının oğlu olmak gibi bir bağı vardı. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemle evine gireceği hısımlık, akrabalık bağı da vardı. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemle yakın ilk böyle çekirdek kadroda oldu. Ama nihayetinde iki sene, üç sene bu nimetle şereflendi. Çünkü daha önce büyük ihtimalle beş altı yaşında bir çocuk olarak ciddi şeylerin konuşulduğu meclislere alınmadı. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde çok genç yaşta idi çocuktu bu çok önemli.

İki; Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem sahih hadis-i şeriflerle sabit, ona dua etmiş: “اللَّهُمَّ فَقِّهْ فِي الدِّينِ” Buyurmuş. “Allah’ım onu dinde fakih kıl” diye dua etmiş. Şimdi İbni Abbas için çok önemli bir ayrıntı bu. İbni Abbas, hem Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem’in sağlığında ne kadar onu görmekle şereflendiyse o kadar hem de daha sonraki dönemlerde bu duanın tecellisi olarak ciddi bir ilim düşkünü. İbni Abbas’ın siyasi hayatı da var. Ali bin Ebu Talip radiyallahu anhın yanında farklı zamanlarda bulundu. Ömer bin Hattab’ın yanında bulundu. Osman bin Affan’la ilişkileri var. Ali radiyallahu anhın döneminde ise aktif siyasete girdi diyorlar ya aktif siyasette bulundu. Dolayısıyla biz İbni Abbas ismini çok farklı dönemlerde, alanlarda görüyoruz. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem’in evinde bir teheccüd kılarken İbni Abbas ismiyle karşılaşıyoruz. Bunu defalarca duymuşsunuzdur; Efendimiz’in evine misafir olarak girmeye çalışıyor, giriyor. İşte Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem’in gece hayatını izlemek için aslında. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem teheccüde kalkınca meğer uyumamış kalkmış o da gitmiş Efendimiz’in yanına abdest almış. Efendimiz’in arkasında namaza durmuş, tutmuş Efendimiz çok arkada duruyor diye onu öne çekmiş. Efendimiz secdeye gidince yine geri kaçmış. Yedi sekiz yaşında bir çocuk, bilemedin dokuz yaşlarında çocuk o zaman. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem namazdan sonra demiş ki: “yavrum ben seni yanıma çekiyorum sen geri niye gidiyorsun” demiş. Çok enteresan yedi-sekiz yaşında bir çocuk: “Ben kimim Ya Resûlullah senin hizanda durayım” demiş. O zamandan derin düşünen bir kafa yapısı var demek ki.

İbni Abbas’ı Efendimiz’in evinde görüyoruz. Ömer’in yanında görüyoruz. Hatta Ömer’in namaz kıldırırken şehit olmasıyla ilgili hadiste de İbni Abbas’ın rivayeti var. Farklı alanlarda da İbni Abbas var. Ama İbni Abbas demek tefsir demektir. Bilhassa Taberî’nin naklettiği rivayetlerde ki ilk külliyatlı tefsir nakli yapılan eser, Taberî’nin tefsiridir. Hâlâ en muteber nakil tefsiridir. Tefsirler bir rivayet, bir dirayet tefsiri olurlar. Yani bilgi aktarımı olan bir de yorum yapılan tefsirler olur. Bilgi aktarımı konusunda Taberî’nin tefsiri en yoğun külliyatlı tefsirdir. İbni Abbas demek Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden hadis nakletmek demek. Artı İbni Abbas demek ‘bu ayetin anlamı şudur’ demek. Yani tefsir ilminde deyim yerindeyse imamdır İbni Abbas. Şüphesiz tek değildir. Çünkü her ayet hakkında İbni Abbas’ın ne dediği sahih yollarla her zaman bize ulaşmıyor. Ama büyük oranda tefsirde İbni Abbas külliyatı var. Bu sefer Kur’an’-ı Kerim ile bu bağından dolayı İbni Abbas’ı “Tercümanü’l Kur’an” olarak anarlar. Tercüman bildiğiniz tercüman demek. “Tercümanü’l Kur’an”, Kur’an tercümanı yani Kur’an’ı tercüme eden. Yani şimdi hemen tabi izahat yapmak gerekecek. Kur’an Arapça değil mi İbni Abbas bunu hangi dile tercüme etmiş?

Şimdi arkadaşlar, Kur’an Arapça ama Kur’an’ın kendine mahsus bir dili var. Kur’an Arapça, Kur’an’ı Kerim’in Arapça’dan Arapça’ya anlaşılması gereken bir dili var. Ne demek istiyor başka şey, Arapça’dan Türkçe’ye tercüme edilmesi demek başka şey. “Bu, bu dilde şu demektir” biz, buna tercüme diyoruz. İbni Abbas “Arapça’da bunun izahı şudur” diyor, buna bu sebeple “Tercümanü’l Kur’an” ismi verilmiştir. Her hâlükarda İbn-i Abbas bu Ümmet’in

ulema kadrosundandır. Üstelik de sahabi olan ulemasındandır radiyallahu anhuma. Allah babasına da ona da rahmet etsin.

İbni Sa'd'ın Tabakât'ından bir hatırasını nakledeceğim. Tabakât'ın çok çeşitli baskıları yok. Çok yaygın bir baskısı var. 2. cildin 281. sayfasından naklediyorum. Meşhur dokuz ciltlik baskısından naklediyoruz. Tarih-i Dimaşk'ta İbni Abbas'ın bu hatırası var. İbni Asâkir'in meşhur Tarih-i Dimaşk diye bir kitabı var. Onda da 73. cildin 183. sayfasında bu hatıra. Yanlış telaffuz etmedim 73. cildi. İbni Asâkir isimli bir zat rahmetullahi aleyh doktora tezi mi hazırlamış hastalık tezi mi hazırlamış bilmiyorum. Seksen cilde yakın şu andaki baskısı.

Dimaşk bildiğimiz Şam. Tarih-i Dimaşk, ben böyle ben böyle argoca anlatıyorum ilim adamı değilim arkadaşlar, ilim adamlarının anlattığı ince çizgileri benden beklemeyin. Ben böyle bedevi mantıkla anlatıyorum. Yani bu rakamlar cilt, sayfa numarasında hata etmemeye çalışıyorum ama "şu tarihte mi doğdu, şu kadar mı ilim okumuştur" bunları benim anladığım düzeyde anlatıyorum. Kısaca Tarih-i Dimaşk şu demek; bu zat, Dimaşk'ta -bugünkü Şam yani bugünkü Suriye demek- bu bölgede hadisle ilgisi bulunan insanlara ait hatıraları ve dokümanları nakletmiş. Buna da Tarih-i Dimaşk demiş. Bu bildiğimiz İstanbul tarihi gibi bir tarih değil.

Türkçe'ye, ben köylü lisanımla tercüme edeyim: Dimaşk'ta yani Suriye'deki hadis birikimi demek. "Kim geldi burada ne konuştu, ne dedi." Mesela; Ömer var bu kitapta, Ömer bin Hattab. Neden? Çünkü Ömer Suriye'ye geldi, Suriye'de incelemeler yaptı, geri gitti. Dolayısıyla Ömer'in o dönemine ait bilgiler var: "burada şunu söyledi, bunu söyledi" diye. Ama dedikodu tarzıyla değil sened sistemiyle. Daha sonra bunu öğreneceğiz. Yani Tarih-i Dimaşk'ı yazıyor ama "ben filancadan duydum, o da filancadan duymuş, o da filancadan duymuş İbni Abbas böyle söylemiş" diyor. Böyle dedikodu tarzında değil. Buna sened sistemi diyoruz. İnşallah nasıl oluştuğunu bu sistemin yüzlerce örneğiyle göreceğiz.

Tarih-i Dimaşk, çok enteresan arkadaşlar, çok enteresan. Yani bir insanın kütüphanesi olur, otuz- kırk tane kitabı olur üç cilt, beş cilt. Bunun kendisi bir kütüphane. Çok daha garip bir şey söyleyeyim; ben talebelik yıllarımda Tarih-i Dimaşk'ı duyardım. Çok külliyatlı, kalabalık bir kitap olduğunu da duyardım. Şöyle anlamıştım. Bir adam hani bizde oluyor ya filancanın külliyatı. On beş, yirmi eseri var hepsini topluyor; ben öyle bir şey sanıyordum. Meğer seksen ciltlik kitap bu şahsın otuz, kırk kitabından birisiymiş. Bunu elhamdülillah, nasip oldu kütüphaneme koydum. Mukaddimesine bir bakayım dedim. Böyle işi gücü kitap yazmak herhâlde. İş gücü kitap yazmak değil sabaha kadar namaz kıldıktan sonra bu ilimle uğraşıyormuş. Gece namazına düşkün birisi. Mesela; oğlunun nakilleri var İbni Asâkir'le ilgili. Aynı zamanda iyi bir aile reisiymiş. Çoluk çocuğunu yediriyor içiriyor, gecesini Rabb'ine ayırmış, gündüzünü de ilme ayırmış. "İki yüz elli senede de bu kitapları yazmış" diyeceğimiz kadar da hayatı yok. Yani böyle yüz elli sene yaşamış insanlar değil. Bu zatların hayatlarına girmeye hiç gerek yok kardeşler, insan kendinden soğuyor. İnsanlığından soğuyor.

Biz mi insan değiliz onlar mı insan değil diyor. Ben sadece tek bir formül söyleyeyim. Bu zatın siz de takdir edersiniz ki akşam namazından sonra yazı yazması, kitap okuması mümkün değildi çünkü karanlıktı. Kitap okumak için sabah namazını iple çekiyordu. Bu zatın veya Buharîlerin veya başkalarının bereketten başka hiçbir malzemeleri yoktur. Bereket de marketten alınmıyor, Allah'tan alınıyor. Bereketi de Allah ihlâslı kullarına veriyor. Bunu Nevevî'de de görürsünüz, Buharî'de de görürsünüz. İbni Asâkir'de de görürsünüz. Bizde de negatif olarak görürsünüz. Negatif olarak görürsünüz.

Kardeşler,

Şimdi çok enteresan bir örnek vereceğim: Şu önümdeki mesela; şu sayfayı yazmak için benimle İbni Asâkir arasında bir oranlama yapmak istiyorum. Ben kalemimi bastığımda aklımdaki bilgi tükenene kadar yazarım. Dolayısıyla mesela; böyle bir şey benim için bir buçuk-iki dakika bilemedin üç dakikadır bu sayfayı yazmak diyelim herhangi bildiğim bir konuda ama İbni Asâkir veya Buharî bin kat bilgi de bilse bunu benim gibi yazamaz. Neden? Çünkü divitine koyacak, damlamasın diye ucunu silecek gelecek iki kelime yazacak gidecek koyacak, iki kelime yazacak diviti de hazırlamıştır. İbnü'l Cevzi'nin hatıratında sık sık konuşmuştuk. Divitini hokkasını da misafir gelince hazırlıyor. Misafirle konuşurken de kalemini açıyor, boyasını da yapıyor. Boyayı da sen yapacaksın. Yok ki kimden alacaksın, musluktan boya akıyor. Dolayısıyla ortalama yaklaşık olarak beş yüz karakter A4 sayfasına sığıyor. Bunu iki yüz elli kelime kabul edelim. İki yüz elli kelime benim için hiç elimi kaldırmadan sadece elimi aşağı kaydırmam anlamına geliyor. Onda da yüz defa yaklaşık olarak -büyük divitse elli defa o zaman- yani bir sayfayı yazmak için elli defa divitini kullanmak zorunda olan bir insanın elindeki imkânı düşün. Kalem bittiğinde bile farkında olmayıp yenisini alıp koyan uç değiştirmek bile kalktı dünyadan. Eskiden bizim çocukluğumuzda mürekkep doldurmak vardı kalemlere. O mürekkep doldurmak bile kalktı. Uç değiştirmek yok. Zaten eşantiyon kalemler çöpe gidiyor. Kalemin uç numarası bile zevke göre ayarlanıyor.

İkimiz arasında; İbni Asâkir'le benim aramda sadece bu farkın hesabı sorulsa kıyamet günü vay hâlimize! Benim sadece divit kullanmamaktan elde ettiğim vakit karının hesabı kıyamet günü bir fırtınadır. Allah onlardan razı olsun. Ne zor şartlarda işler yaptılar. Ashabı kiramın diviti de yoktu zaten. Yani İbni Asâkir de İbni Abbas'a gör bayağı fazla hesap verecek ama. Çünkü İbni Abbas'ın diviti de yoktu. Bir tek akli var, kirletilmemiş zekâları var. Günahların kirletmediği gözle, müziğin kirletmediği kulakla, küfürün, gıybetin, dedikodunun zedelediği dillerle iş yaptıkları için güçlü bir beyinle donanmış olarak yaşadılar. İbni Abbas'la İbni Asâkir arasında bu fark var. İbni Asâkir'le benim aramda bu fark var.

Bizden sonraki nesle de Allah yardım etsin kim bilir ne farklardan dolayı kıyamet günü hesap verecekler. Ama yok dendiğinde biz de bereket yok, zamanın bereketi yok. Huzurun bereketi yok. İbadet lezzeti yok. Ve bunların hepsinin de beteri onlar, canım Peygamber'ime

hizmet ediyorum diye bunu yaptılar. Biz, sınıf geçmek için, imtihan kazanmak için, tez yapmak için, kitaplarımız satılsın diye yazıyoruz. Onlar, canları Peygamber olarak bilip yazdılar. Peygamber aleyhissalatu vesselamın ismi bereket oldu onlara. Biz de ne elde etmek istiyorsak Allah zaten herkese elde etmek istediğini veriyor. Onlar Peygamber'imle beraber olayım diye yaptılar dünya ve ahirette beraber oldular. Biz kitabımız olsun istedik, oldu kitaplarımız. Sınıf geçelim dedik, geçtik işte. İlahiyat diplomamız da var elhamdülillah, istiyorduk Allah diploma verdi. İstediler, onlara kıyamete kadar ölmez bir ses seda kaldı.

Evet, şimdi bunlara neden giriyoruz? Yani bir İbni Abbas derken bir hoca zannederiz, kıyamet günü başımız belaya girer. Bir hoca filan değil İbni Abbas. Bu, twitterdan hesapları falan gelen bir adam değil. Bu isimleri yerine göre değerlendirmek lazım. Kaynak olarak da Tarih-i Dımaşk'ı zikrettim ki Tarih-i Dımaşk'ı çok zikredeceğiz. Tarih-i Bağdadi Hatip Bağdadi'den zikredeceğiz. Siyer'ü Âlâmi'n Nubela'yı çok zikredeceğiz. İbni Sa'd'ın Tabakât adlı kitabını çok zikredeceğiz. Zehebî'nin Tezkirat'ul Huffaz'ını zikredeceğiz. Bunlar muhteşem tarih kaynakları... İbni Abdî'l Berr'in eserlerinden zikredeceğiz. Başka türlü kafadan atmış oluruz. Kendi kendimize yorum yapmış oluruz. Bunlar, bu işin kaynakları, samimi mücahitler. Yani yer yer inşallah Zehebî'den yoğun örnekler zikredeceğiz. Siyer'ü Âlâmi'n Nubela'sını Rabb'im nasip etti defalarca baştan sona taradım. Yani Zehebî'ye çok güzel bir isim rastlamış. Zeheb; altın demek biliyorsunuz. Yani Zehebî herhâlde kuyumcu gibi bir manaya geliyor. Zehebî değil zeheb olmalıydı o adamın ismi. Yer yer örnekler de göreceğiz inşallah.

Merak etmeyin arkadaşlar, bütün bu farklara rağmen pısrıklığımız, tembelliğimiz, bilgisizliğimiz bütün bunlara rağmen bunları beşle çarpın, isterseniz onla çarpın herkes sevdiğiyle beraber olacak üzülmeylem. Yeter ki sevgimiz, yüzeysel olmasın, adı olan kendi olmayan sevgi olmasın. Samimiysek İbni Asâkir'le beraberiz. Gerçi ben İbni Asâkir'e razı değilim. İbni Abbas varken ne edeyim İbni Asâkir'i? İnşallah emelimiz, heyecanımız meleklerin dikkatini çekecektir ve onu kaydedeceklerdir.

Şimdi tekrar elimizdeki nassa dönelim. İbni Abbas radiyallahu anhumanın talebesi İkrime'den bir hatırasını dinliyoruz. İbni Sa'd'ın Tabakât'ından, İbni Asâkir'in Tarih-i Dımaşk'ından naklediyoruz. İbni Abbas, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'in vefatından sonraki bir olayı anlatıyor. Diyor ki: "Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat edince ensardan birisine gittim." Ensar kim? Ashabı kiramdan Medineli olanları. Dedim ki ona: "Gel, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat etti." hadis-i şerifi kelime kelime nakletmiyorum anlaşılacak hâle getiriyorum. Çünkü kelime olarak nakletmek başka bir sorumluluk tabi. İki türlü nakil olur: Bir; okuyup metni tercüme etmek, yüzde yüz virgölüne de dikkat etmek gerekiyor. Bir de olay nakletmek var. Ayet-hadis olduğunda olay mı naklediyorum, tercüme mi yapıyorum bunu izah etmem gerekiyor. Umumiyetle inşallah burada siz de fark etmişsinizdir, metin okuduğum zaman Arapçasını onu olduğu gibi naklediyorum çünkü metnin üzerine vurgulama yapıyorum. Ama bilgi aktarımız yaptığımız zaman ilave yapmadan eksiltmeden anlaşılacak hâle getirip tercüme ediyorum. Çünkü

sahabinin kullandığı dilin bir üslubu var, o üslup bugün belli noktalarda anlaşılıyor olabiliyor. Bunu bir tür yorumlanmış gibi anlatıyorum ama inşallah onu beş yaparak beşi dokuz yaparak değil tabi.

Diyor ki: “Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde ensardan birisine gittim dedim ki: “Gel, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in ashâbı şu anda kalabalıklar. Hazır kalabalıkken onlar, onlardaki bilgiyi toplayalım.” Yani bir arkadaş bulmuş kendine çünkü İbn Abbas muhacirlerden. Abbas muhacirdir, İbn Abbas muhacirin oğlu, ensardan bir arkadaş bulmuş. Tabi burada bir taktik var arkadaşlar. Taktik ne? Ensarın da büyükleri var. Sen akrabasın sen onların evine kolay girersin diye kendisine ensar grubunun içinden birini özellikle seçmiş. O da ona demiş ki: **وَإِعْجَابًا لَكَ ابْنِ عَبَّاسٍ** ‘Sen mi İbni Abbas?’ **أَتَرْنَا مَنْ يَفْتَقِرُونَ إِلَيْكَ وَفِي النَّاسِ مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ فِيهِمْ**

“İbni Abbas, sen mi böyle söylüyorsun?” “İnsanlar seni merak ediyorlar” yani “Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in amcasının oğlusun, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem sana dualar etmiş. Yani İbni Abbas’ın özelliklerini biliyor. Yani insanlar senin peşinde dolaşıyorlar sen birisinin kapısına giderek ders okuyacaksın.” Ona yakıştıramamış. Buradan ne anlaşılıyor biliyor musun? Buraya bir noktalı virgül koyalım: Sahabinin içinde de ilmin kıymetini İbni Abbas gibi bilmeyen varmış demek ki. Zaten bu olayın sonunda bu zat da itiraf ediyor. Yani sahâbi de olsan ilim başka kardeşim. Hadis dersi var. İbni Abbas’san ölsen bile derse senin tabutunu getirirler. İbni Abbas değilsen senin hadis dersinden başka çok önemli kırk tane daha işin olur. Bütün işler o güne rastlar zaten. İbni Abbaslık başka bir şey. Bin dört yüz sene sonra bile milyarlarca kere rahmet ve duayla anılmak başka şey Müslüman ölüp gitmek başka şey.

“Sen mi İbni Abbas, ne işin var ya millet seni arıyor, sen milletin peşinden gideceksin” deyivermiş ona. Diyor ki İbni Abbas: “Baktım ki bu adamda ilim yok. **تَرَكْتُ ذَلِكَ** Onu bıraktım, bundan bana hayır yok ve ashâbı kiramın peşine düştüm” diyor. Aynen böyle söylüyor. Kendisi de sahâbi ama genç olduğu için pek çok olayı bilmiyor, pek çok konuşmalara katılmamış, e dolayısıyla bilenine gidiyor. Zaten ilim budur. Yoksa Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in amcasının oğlu, bir sürü dua almış. Oturup elini şakağına koyup elini uzatabilirdi, amca çocuğu. Seyit mi seyit işte. Uzat elini sırayla elini öpsünler. Hediyeler de paketler sürekli gelir. Bir de dua edersin onlara. Cenneti de garanti edersin. İlim başka bir şey. İlim, İbni Abbaslık bir iş radiyallahu anhum.

Diyor ki sonra kendisi hatıratında: “Duyardım filanca zat sahâbiden, birisi hadis biliyormuş, hemen giderdim.” Şimdi sabahleyin evine gidiyor adamın, “cübbemi çıkarırdım” çünkü sabah erken gitmiş, bir saat, iki saat bekliyor kapıda. “Cübbemi yastık yapar adamın kapısında yatardım. Rüzgâr eser toz toprak” ifade aynen böyle “yüzüm gözüm toz toprak olurdu. Öğleye doğru adam kapıdan bir çıkar. Adam kapıyı açar ki: “A İbni Abbas, bir

Peygamber amcasının oğlu. Ashabın göz bebeği, üstelik de halife Ebu Bekir'in de, Ömer'in de halife olarak göz bebeği ve Ömer'in baş danışmanlarından biri. Üstelik protokolde de yeri olan bir sahabi. Sadece bir amca çocukluğu yok protokolde de yeri var.

“O zat çıkardı kapıya” diyor: “A İbni Abbas ne işin var burada senin? Bir emrin vardı da niye bana haber göndermedin ben gelirdim.” Çünkü kim olursa olsun o sahabi, Peygamber'in amca çocuğunu kapısına yatmış, toz toprak iki üç saattir orada yatıyor kapıya da vurmuyor. Kapıya vurmak da yok. Böyle âlimin telefonunu gece on birde çaldırmak ashabın terbiyesinde yok. Gidiyor kapıda öyle bekliyor yatıyor orada, dilenci gibi. Diyor ki: “Derdim ki ona: “Hayır öğrenmeye geldim ben beklemek zorundayım, ben beklemek zorundayım bu kapıda. Sen bildiğin hadis-i şerifi bana söyle.” O da derdi: “Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden duyduğum şöyle şöyle buyurdu” diyor. Sonra ilave ediyor: “Yıllar geçti sahabi sayısı azaldı.” Bu açıkgozlülük yapıp yaşayanların bilgisini toplamış sonra da onları tefsirlerde bize ulaştırmış.

On milyon, yüz milyon, bir milyar, iki milyar, beş milyar kaç milyar Müslüman şöyle ibadet edecek, filan ayeti şöyle okuyacak, filan ayetin manası şudur diyecek orada toz toprak içinde yatan bilgilerin sonucuyla. İbni Abbas ölmedi tefsirlerde de yaşıyor, namaz kılan mü'minlerin namazında yaşıyor, Kur'an okuyanların Kur'an'ında yaşıyor. O ilme verdiği enerji, ilme gösterdiği saygı onu kıyamete kadar yaşayan bir insan hâline getirirdi. Elini öptürüp gün bitirebilirdi. Ta Yemen'den Horasan'dan insanlar elini öpmeye gelebilirlerdi. Göbek bağlamış bir sahabi olabilirdi. Ama bir hadis bilen kapısında yatıp toz toprak içinde iki saat-üç saat bana hadis öğretecek bu adam diye bekleyen bir sahabi, Peygamber'in amcasının çocuğu, Peygamber aleyhisselamla gece teheccüdü onun evinde kılmış bir insan, Peygamber aleyhisselamın fakih olması için yani din bilen birisi için duasını almış insan. Herhâlde Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde en az yüz bin sahabi vardı. Rahat yüz bin vardılar. Bu yüz bin sahabiden şöyle düşünün arkadaşlar, hangisine haber gönderse hizmetçisiyle İbni Abbas, gelsin ona bir şey soracağım diye hangi sahabi İbni Abbas'ın ayağına giderdi. Babası bile ayağına giderdi. Ama ilmin bir edebi var. İlme gideceksin. İnşallah daha sonra İmam Malik'ten bununla ilgili kaliteli bir rivayet okuyacağız. İlme gideceksin. İlim uğruna toz toprak olacaksın.

Sonra diyor ki: “Nihayetinde o zat benim geldiğim noktayı gördü. İnsanlar sağdan soldan bana toplanmaya başladılar. Geldiler insanlar.” Ta nereden? Çünkü sahabinin çoğu ölmüş, ölümüyle beraber İbni Abbas da çok uzun yıllar yaşadı. Yani Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemden sonra uzun yıllar yaşadı. Ali radiyallahu anhın döneminde olgun yaşta bir insandı. Evet, İbni Abbas yüz yaşını bulmadı ama uzun yaşadı. İnsanlar toplanıp toplanıp ilim öğrenmek, fetva sormak için İbni Abbas'ın kapısını çaldılar. O diyor ki: “Daha öne Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde kapısına gidip “hadi gel ilim öğrenelim” dediğim sahabiyle karşılaştık” diyor. Ensardan olan zatla. “O bu sefer benim durumumu gördü kendi durumunu gördü. O öğrendikleriyle kaldı, ben öğrenemediğim her şeyi öğrenerek yaşadım.”

Bir gün demiş ki: ‘İbni Abbas, sen benden akıllı çıktın’ demiş. Bu yine sahabi fazileti işte. Baştaki hatasını anlıyor ama iş işten geçti, ayrı bir konu. Sadece bu örneği ele aldığımızda ki herhâlde İbni Abbas tek başına değildi bu örnekte. Abdullah bin Ömer’de aynıydı. Abdullah İbni Amr ibni As, aynen bunun gibiydi onun da bu tip hatıraları var. Yani bu genç sahabiler yollara düştüler.

En başta söylediğim söze tekrar dönüyorum: Hazır bir dosyayı Peygamber Efendimiz onlara vermedi. Abbas oğlu Abdullah’a “al bu dosyayı Peygamber hatırası” demedi, böyle bir şey onlara hiç nasip olmadı. Bu şartlarda birisinin kapısında toz toprak olarak saatlerce beklediğinde gerektiğinde daha sonra örnekler göreceğiz hiçbir fedakârlıktan kaçınmadan, Allah rızası için bu ilim yolunda bu gayretleri gösterdiler. Allah da onların isimlerini ebedileştirdi. Uhud Dağ’ından fazla İbni Abbas ismi anılıyor. Uhud sadece savaş anıldığında anılıyor. İbni Abbas namaz kılarken, tefsir okurken, zikir yaparken ne yapacaksan bir yerde İbni Abbas karşına çıkıyor. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemin biricik övdüğü dağ unutuldu belki hacca giderken hatıra olarak ziyaret ediyorlar. İbni Abbas’ın mezarı nerededir belli değil İbni Abbas’ın hatırası bütün mü’minlerin ibadetinde, yaşamlarında, cihatlarında her şeylerinde var.

Bir başka sahabiden bir nakil daha yapmak istiyorum. Abdullah ibni Mes’ud radiyallahu anhin bir rivayeti var. Yani İbni Abbas on yaşlarındaydı Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde ama İbni Mes’ud yaşlı başlı bir sahabiydi. Şimdi özellikle İbni Mes’ud örneğini aldım. Çocuklar çok merak etmişler, gençler kendisini yetiştirmek istemişler zannederiz. Ama İbni Mes’ud Buharî’de 5002. hadis-i şerif, Müslim’de de 2463. hadis-i şerif. Hadis-i şerifi teberrüken okumak istiyorum arkadaşlar.

İbni Mes’ud diyor:

وَاللَّهِ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا غَيْرُ مَا أَنْزَلَ سُورَةً مِنْ كِتَابِي اللَّهُ إِلَّا أَنَا أَعْلَمُ أَيَّنَ أَنْزَلْتُمْ وَلَا أَنْزَلْتُ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللَّهِ إِلَّا أَنَا أَعْلَمُ فِيهِ أَنْزَلْتُمْ وَلَوْ أَعْلَمُ أَحَدًا أَعْلَمَ مِنِّي بِكِتَابِ اللَّهِ تَتْلُوهُ الْإِنْبِلُ لِرَكْبَتِ إِلَيْهِ

Sahabinin ilim heyecanı, ilmin bugün bize gelmesindeki fonksiyon ve bugün ‘o İbni Mes’ud’un görüşüymüş’ diyen nasipsiz bir insanın kiminle cedelleşeceği kıyamet günü. Ne diyor: “Kendisinden başka ilah olmayan Allah’a yemin ederim ki herhangi bir surenin nerede indiğini bilirim. Herhangi bir ayetin de kimin hakkında indiğini muhakkak bilirim. Ne bir sure ne bir ayetin bilgisinde bir eksiklik yok bende.” Çünkü zaten ilk Müslümanlardan, ilk yediden biri, İbni Mes’ud. İlk yedi Müslüman’dan bir tanesi İbni Mes’ud’dur. İbni Mes’ud zaten yirmi üç sene Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemle beraber bulundu. “Her sure, her ayetin kimin hakkında, nerede, niye indiğini bilirim. Ama duysam ki ancak bir deve yolculuğuyla -deve yolculuğu demek çöl aşılacak demek, çünkü atla hemen yakın yerlere gidiliyor yani bir otuz kırk kilometre mesafe çölden gideceksin- gidilebilecek uzaktaki birisi benim bilmediğim bir şeyi biliyor -yukarıdaki yeminiyle bağlıyor- gider o bilmediğimi öğrenirim.” diyor.

İbni Abbas on yaşındaydı, aman büyüklerin bildiğini bileyim diye meraklıydı. İbni Mes'ud da elli yaşındaydı o da aynı duyguyu yaşıyor. Çünkü onlar sınıf geçmek için, not almak için, diploma için değil Allah için öğreniyorlardı. Karşılığını Allah'tan bekliyorlardı. Diploma değil Allah'ın sevabına taliptiler. Cennete taliptiler. İlim onlar için cihattı. Bu adamlar, adamlar -vurgulayarak kelimeyi kullanıyorum- 'Resûlullah dedi ki' diye bize bilgi ulaştırdılar. Allah onlardan razı olsun.

Ve sallallahu ve selleme alâ seyyidinâ Muhammedin ve alâ âlihi ve sahbihi ecmaîn.

Velhamdülillahi Rabb'il âlemin.